

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN
OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Denis AHAČIČ

**OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV ZA DELO
V GOZDU V OKOLICI TRŽIČA**

Diplomsko delo
Univerzitetni študij - 1. stopnja

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN
OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Denis AHAČIČ

**OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV ZA DELO V GOZDU V
OKOLICI TRŽIČA**

Diplomsko delo
Univerzitetni študij - 1. stopnja

**EQUIPMENT OF FOREST OWNERS FOR WORKING IN FOREST
ON TERRITORY TRŽIČ**

B. Sc. Thesis
Academic Study Programmes

Ljubljana, 2012

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija prve stopnje gozdarstva na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani. Opravljeno je bilo na Katedri za gozdno tehniko in ekonomiko.

Komisija za dodiplomski študij Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire BF je na seji dne 11. 3. 2010 za mentorja imenovala prof. dr. Boštjana Koširja.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik:

Član:

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisani se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddal v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Denis Ahačič

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Du 1
DK	GDK 682+307(497.4Tržič)(043.2)=163.6
KG	lastniki gozdov/zasebni gozdovi/sečnja/opremljenost/usposobljenost/osebna varovalna oprema
AV	AHAČIČ, Denis
SA	KOŠIR, Boštjan (mentor)
KZ	SI – 1000 Ljubljana, Večna pot 83
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
LI	2012
IN	OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV ZA DELO V GOZDU V OKOLICI TRŽIČA
TD	Diplomsko delo (Univerzitetni študij - 1. stopnja)
OP	VIII, 24 str., 17 pregl., 6 sl., 1 pril., 11 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	V diplomski nalogi so obravnavani rezultati ankete, v kateri je sodelovalo 46 lastnikov gozdov iz Gozdnogospodarske enote Tržič. Ugotovljen je bil način realizacije del v gozdu, opremljenost lastnikov gozdnih posesti in njihova strokovna usposobljenost. Pokazalo se je, da večino del v gozdu opravijo lastniki sami s pomočjo svojih družinskih članov. Ugotovljena je bila dobra opremljenost za delo v gozdu. Opremljenost z motornimi žagami je v povprečju 1,5 motorne žage na posestnika, kar ni veliko, je pa njihova starost nizka (7,3 let). Za delo v gozdu ima 71,7 % gospodarjev vsaj en svoj traktor, 15,2 % lastnikov pa za delo v gozdu uporablja dva traktorja. Povprečna starost vseh traktorjev je 17,5 let, njihova povprečna moč pa 47,7 kW. Skoraj vsi traktorji imajo pogon na vsa štiri kolesa. V povprečju je lastnik gozdne posesti v GGE Tržič opremljen z 0,7 vitla, katerega povprečna moč je 47,6 kN. Največ vitlov je enobobenskih z mehanskim upravljanjem. Ker je največji delež prevoza lesa opravljen s strani kupca lesa, so lastniki slabo opremljeni s prikolicami za prevoz gozdnih lesnih sortimentov. Uporaba osebnih zaščitnih sredstev je v anketirani populaciji zadovoljiva. Pri delu so zaščiteni z rokavicami, slabša je uporaba zaščitnih čelad in hlač, najmanj pa je primerno obutih. Ugotovili smo tudi dobro usposobljenost lastnikov za delo, ki ga opravljajo v svojem gozdu.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND	Du 1
DC	FDC 682+307(497.4Tržič)(043.2)=163.6
CX	forest owners/private forests/tree felling/equipment/qualification/personal protective equipment
AU	AHAČIČ, Denis
AA	KOŠIR, Boštjan (supervisor)
PP	SI – 1000 Ljubljana, Večna pot 83
PB	University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources
PY	2012
TI	EQUIPMENT OF FOREST OWNERS FOR WORKING IN FOREST ON TERRITORY TRŽIČ
DT	B. Sc. Thesis (Academic Study Programmes)
NO	VIII, 24 p., 17 tab., 6 fig., 1 ann., 11 ref.
LA	sl
AL	sl/en
AB	The thesis discusses the results of the survey, which included 46 forest owners in forest management unit Tržič. Work methods in the woods, equipment of forest owners and their professional competence were found out. It appeared that the majority of work did the owners themselves and their family members. It was found to be well equipped to work in the woods. Equipement with chainsaws is on average 1,5 chainsaw to a forest owner, which is not much, but their age is low (7,3 years). For work in the forest has 71,7 % of forest owners at least one tractor, 15,2 % of owners in forest using two tractors. The average age of tractors is 17,5 years and the average power of 47,7 kW. Almost all tractors have power to all four wheels. On average, the owner of the forest estate in forest management unit Tržič have 0,7 winch, their average strength is 47,6 kN. Most of them are single drum winch and are mechanical operated. As the largest share of transport is made by the buyer of timber, the owners are poorly equipped with trailers for the transport of wood assortments. Use of personal protective equipment is in surveyed population satisfactory. At work they are protected by gloves, the lower is use of the helmets and protective pants, but the most have not the appropriate work shoes. We also found out the good capacity of forest owners for work in forest.

KAZALO VSEBINE	
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE.....	V
KAZALO PREGLEDNIC	VI
KAZALO SLIK.....	VII
KAZALO PRILOG	VIII
1 UVOD.....	1
2 PREGLED OBJAV	2
3 MATERIAL IN METODE.....	4
3.1 GOZDNOGOSPODARSKA ENOTA TRŽIČ	4
3.2 METODE DELA	6
3.2.1 Vsebina ankete.....	6
3.2.2 Razlaga anketnih vprašanj	6
4 REZULTATI	9
4.1 SPLOŠNI PODATKI O ANKETIRANCIH.....	9
4.1.1 Starost in spol	9
4.1.2 Izobrazba	9
4.1.3 Socialnoekonomski status gospodinjstva	10
4.2 PODATKI O GOZDU	11
4.2.1 Velikost gozdne posesti	11
4.2.2 Poznavanje mej svojih gozdnih posesti	11
4.2.3 Pogostost sečnje v gozdu.....	12
4.2.4 Možni letni posek in njegova realizacija	12
4.2.5 Pomembnost denarnega dohodka iz gozdnih virov za gospodinjstvo.....	12
4.3 DELO V GOZDU	13
4.3.1 Način realizacije del v gozdu	13
4.4 OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV	14
4.4.1 Motorne žage	14
4.4.2 Traktorji	15
4.4.3 Vitli.....	16
4.4.4 Prikolice.....	17
4.4.5 Osebna zaščitna sredstva	18
4.4.6 Usposobljenost za delo v gozdu	19
5 RAZPRAVA.....	20
6 SKLEPI.....	22
7 VIRI.....	23
ZAHVALA.....	1
PRILOGA.....	1

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Površina gozdov po oblikah lastništva (GGN ..., 2006: 19).....	5
Preglednica 2: Socialnoekonomski tipi gospodinjstev (Medved, 2000)	6
Preglednica 3: Struktura gospodinjstev glede na socialnoekonomski status.....	10
Preglednica 4: Število posesti in njihov delež v posameznem velikostnem razredu.....	11
Preglednica 5: Poznavanje mej glede na velikostni razred posesti	11
Preglednica 6: Količina letnega poseka glede na velikost posesti.....	12
Preglednica 7: Pomembnost dohodka iz gozdnih virov glede na velikost gozdne posesti.	13
Preglednica 8: Realizacija del v gozdu.....	13
Preglednica 9: Znamka, število in povprečna starost motornih žag	14
Preglednica 10: Razporeditev motornih žag glede na starost in velikostni razred posesti.	15
Preglednica 11: Znamka in število traktorjev.....	15
Preglednica 12: Traktorji po velikostnem razredu posesti, njihova povprečna starost in moč	16
Preglednica 13: Znamke in število vitlov	16
Preglednica 14: Razporeditev vitlov glede na velikostni razred, njihova povprečna starost in moč	17
Preglednica 15: Vrste prikolic, njihovo število, povprečna starost in nosilnost.....	17
Preglednica 16: Razporeditev prikolic glede na velikostni razred, njihova povpr. starost in moč	18
Preglednica 17: Usposobljenost za delo v gozdu	19

KAZALO SLIK

Slika 1: Lega GGO Kranj (O območju ..., 2012)	4
Slika 2: Lega GGE Tržič v GGO Kranj (O območju ..., 2012).....	4
Slika 3: Izobrazbena struktura lastnikov gozdov.....	9
Slika 4: Izobrazbena struktura anketirancev glede na njihovo starost.....	10
Slika 5: Koliko oseb se odpravlja na delo v gozd?.....	14
Slika 6: Pogostost uporabe osebnih zaščitnih sredstev.....	18

KAZALO PRILOG

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK..... 1

1 UVOD

Za varno in učinkovito delo v gozdu ni potrebna le dobra oprema, ampak tudi znanje in prihofizična sposobnost delavca. Zavod za gozdove lastnike gozdov izobražuje, vzpodbuja in jim pomaga k dobremu gospodarjenju z gozdom (Poročilo ..., 2011a). Način gospodarjenja z gozdom pa je v veliki meri odvisen od socialnoekonomskega statusa posestnika (Medved, 2000).

Opremljenost lastnikov gozdov je pogojena z velikostjo posesti (Marenče, 1997). V Sloveniji je 885.420 ha gozdne površine (75 % vseh gozdov) v zasebni lasti (Poročilo ..., 2011b), vendar pa se moramo zavedati, da je zasebna gozdna posest zelo razdrobljena. Povprečna posest obsega okoli 2,5 ha in še ta je nadalje razdeljena na več med seboj ločenih parcel, kar otežuje strokovno delo in optimalno izrabo lesa v zasebnih gozdovih (Lastništvo gozdov, 2012).

Namen naloge je ugotoviti dejansko opremljenost lastnikov gozdov v okolici Tržiča, kjer gospodarjenje z gozdovi otežujejo geografske razmere. Predpostavljamo, da lastniki zasebnih gozdov niso niti primerno usposobljeni niti opremljeni za tako zahtevno delo.

1 PREGLED OBJAV

Marenče (1997) je v svojem magistrskem delu ugotovil, da obstajajo velike razlike v navadah, delovnih sredstvih in opremi, ki jo posestniki uporabljajo pri delu v gozdu, med izrazito majhno in veliko gozdno posestjo. Lastniki majhnih gozdnih posesti (1 – 4,9 ha) pri sečnji uporabljajo motorne žage različnih znamk in tipov, spravilo lesa je v veliki meri še vedno ročno (44 %). Za traktorsko spravilo uporabljajo manjše traktorje (povpr. moč motorja 31,9 kW), ki so zelo preprosto dodatno opremljeni za delo v gozdu in imajo le v 37 % pogon na obe osi. Uporaba traktorskih vitlov je redka, saj jih uporablja le 26 % posestnikov. Večinoma uporabljajo enobobenske vitle s povprečno vlečno silo 31 kN, vsi pa so mehansko krmiljeni. Posestniki večjih gozdnih posesti (nad 5 ha) so opremljeni z več motornimi žagami, ročno spravilo lesa je še vedno pomembno, toda se v večini primerov uporablja v kombinaciji s traktorskim spravilom. Za traktorsko spravilo se uporablja traktorje večjih moči (povpr. preko 40 kW). Traktorji so večinoma istih znamk kot na majhni gozdni posesti, toda bistveno bolj opremljeni za delo v gozdu. Več kot 70 % traktorjev ima pogon na obe osi. Še vedno so najpogosteje uporabljeni enobobenski vitli, 13 % pa že ima 2 bobenski vitel. V primerjavi z majhnimi gozdnimi posestmi imajo ti večje vlečne sile (36 do 42 kN), še vedno pa je 90 % vitlov mehanskih.

Na gospodarjenje z gozdom vpliva socialnoekonomski položaj gospodinjstva. To je raziskal Medved (2000) v svoji doktorski disertaciji. Najpogosteje se za sečnjo odločajo na čistih in mešanih kmetijah, najredkeje pa v nekmečkih gospodinjstvih. Pogostost sečenj je precej podobna na čistih, mešanih in dopolnilnih kmetijah, drugačna pa na ostarelih in predvsem nekmečkih posestvih. Z analizo pogostosti sečenj, je potrdil domnevo, da je pripravljenost za gospodarjenje z gozdovi večja pri lastnikih, ki so bolj ekonomsko odvisni od gozda, to pa so večji gozdni posestniki in predvsem čisti kmetje. Čisti kmetje (nad 30 ha) se s pridobivanjem lesa ukvarjajo praktično vsako leto, nekmetje pa vsako drugo. Kmetje manjših posesti sekajo vsako tretje leto, medtem ko nekmetje na 5 let.

Struktura izvajalcev del pri sečnji in spravilu se ne razlikuje veliko. Pri čisti, mešani in dopolnilni kmetiji skoraj 90 % teh del opravijo družinski člani sami. Tisti, ki ne delajo sami, največkrat najamejo delavce. Na ostarelih kmetijah in nekmetijskih posestih za izvršitev del v gozdu najpogosteje (v več kot 50 %) najamejo tujo delovno silo (Medved, 1991).

Usposobljenost lastnikov za gospodarjenje z gozdom je zelo težko meriti in tudi težko preverjati. Lastniki gozdov mislijo, da so najbolje usposobljeni za pridobivanje lesa, precej manj pa za gojenje in varstvo gozdov ter najslabše za prodajo gozdnih lesnih sortimentov (Medved, 2000).

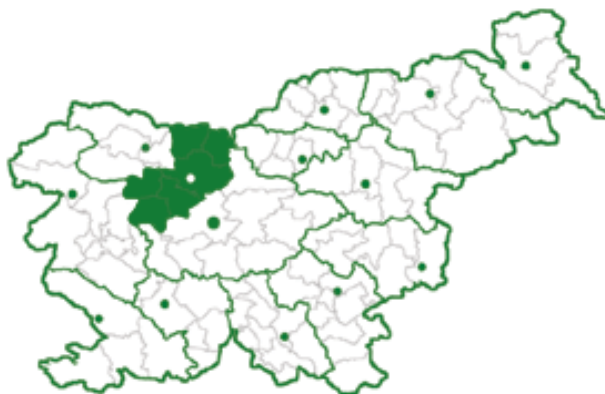
Verderber (2010) je s pomočjo ankete raziskal opremljenost lastnikov gozdov na območju Gozdnogospodarke enote (GGE) Adlešiči in Stari trg. Ugotovil je visoko opremljenost z motornimi žagami, število motornih žag na posestnika znaša 1,98. Tudi s traktorji so lastniki dobro opremljeni, število traktorjev na posestnika je 1,23, vendar pa je njihova starost 21,6 let.

Rutar (2010) ugotavlja opremljenost lastnikov gozdov v GGE Tolmin. Na tem območju večji del sečnje opravijo lastniki sami s pomočjo sorodnikov in znancev. Lastniki se med seboj razlikujejo po velikosti gozdnih posesti, interesu ter znanju in času, ki so ga pripravljene vložiti v gozd. Te razlike pomembno vplivajo na učinkovitost in varnost del.

2 MATERIAL IN METODE

2.1 GOZDNOGOSPODARSKA ENOTA TRŽIČ

GGE Trzič v celoti leži v območju občine Trzič, je del gozdnogospodarskega območja (GGO) Kranj in se nahaja na njegovem skrajnem severozahodnem delu. Enota sega na severu do meje z Avstrijo, na severovzhodu do GGE Jelendol, na vzhodu meji z GGE Jezersko, na jugovzhodu in jugu na GGE Preddvor, na zahodu pa meji z GGO Bled.

Slika 1: Lega GGO Kranj (O območju ..., 2012)

Slika 2: Lega GGE Trzič v GGO Kranj (O območju ..., 2012)

Skupna površina GGE Trzič znaša 10.829,46 ha, od tega je 7.816,31 ha gozda. Gozdnatost tega področja je 72,2 %. Večina gozdov (72 %) je v zasebni lasti, 21 % gozdov je v državni lasti, ostalo pa v občinski lasti in lasti drugih pravnih oseb.

Preglednica 1: Površina gozdov po oblikah lastništva (GGN ..., 2006: 19)

	Zasebni gozdovi	Državni gozdovi	Občinski gozdovi	G. dr. prav. oseb	Skupaj
Površina gozda (ha)	5.631,90	1.617,67	331,59	235,15	7.816,31
Delež (%)	72,05	20,70	4,24	3,01	100,00

Površina zasebnih gozdov je razdeljena na 1111 gozdnih posesti, zato je povprečna gozdna posest v GGE Tržič velika samo 5,07 ha. Velika razdrobljenost pa se kaže tudi v podatku, da je več kot polovica posesti manjših od 1 ha.

GGE Tržič leži na območju Karavank in Kamniških Alp, majhen del pa pripada območju Ljubljanske kotline. Najvišji vrh je Storžič s 2132 m nadmorske višine, najnižja točka pa ob reki Bistrici s 434 m. Na tem območju prevladuje zmerno alpsko podnebje, količina letnih padavin se giblje na intervalu od 1200 – 2046 mm, povprečje je okoli 1661 mm padavin. Temperature najhladnejšega meseca (januarja) so zabeležene od -1,4 do -3,6°C. Najtoplejši mesec je julij s temperaturami od 14,9 do 18,4 °C. Glede na podnebne značilnosti vegetacijska perioda traja od 110 do 160 dni, v povprečju 77 dni pa je to območje pod snežno odejo. Območje Tržiča ima bogate zaloge vode, vodotoki so večinoma stalni. V zgornjih povirjih vodotokov je veliko hudournikov in erozijskih žarišč. Matična podlaga tega območje je na $\frac{2}{3}$ apnenčasta, ostala pa kremenasta in mešana.

Opisovana enota je relativno slabo odprta z gozdnimi prometnicami, saj prevladujejo neposeljeni, odmaknjeni in tehnološko zahtevni predeli. Odprtost s cestami znaša 10,5 m/ha (82,1 km cest). Dve tretjini teh cest predstavljajo gozdne ceste, tretjino pa javne ceste. Gostota vlak v enoti znaša 31,6 m/ha (247,3 km vlak). Vsi podatki potrjujejo, da je glavno in potencialno najugodnejše pravilno sredstvo traktor z morebitnim ročnim predspravilom, na 24 % površin pa ugodnejše žično spravilo. Dejansko je traktorsko spravilo z ročnim predspravilom še pogostejše zastopano, saj se zaradi manjših posesti in razmeroma visokih cen, na manj površinah les spravlja žično.

Povprečna lesna zaloga v GGE Tržič znaša 334 m³/ha. V lesni zalogi prevladujejo iglavci (69 %), med katerimi je nadpovprečno zastopana smreka (54 %), sledita jelka (9 %) in macesen (4 %). Listavcev je 31 %. 24 % je bukve, ostale drevesne vrste so le primešane. Pri obojih – iglavcih in listavcih, prevladuje debelo drevje, s premerom večjim od 30 cm.

Realizacija poseka v zasebnih gozdovih je bila 89 %, v državnih pa le 38 %. Slaba realizacija poseka v državnih gozdovih je posledica nedostopnih gozdov in ekonomsko nerentabilnih gozdov.

2.2 METODE DELA

Glede na naravo obravnavane tematike smo za osnovno metodo raziskovanja uporabili metodo anketiranja. V anketi je sodelovalo 46 lastnikov gozdov, katerih gozdna posest se nahaja v GGE Tržič. Ti so prebivalci Loma pod Storžičem, Grahovš, Potarj, Podljubelja, Čadovlj, Kovorja in Leš. 50 naključno izbranih lastnikov smo osebno obiskali na domu. Pri 12 lastnikih smo anketni vprašalnik izpolnili skupaj, ostalim 38 lastnikom, ki so bili ob našem obisku odsotni ali niso imeli časa pa smo anketni vprašalnik izročili in ga prišli naknadno iskat. 4 lastniki vprašalnika niso vrnil. Anketiranju je sledila računalniška obdelava podatkov s programom Microsoft Excel, analiza in sinteza podatkov.

2.2.1 Vsebina ankete

Anketa je sestavljena iz 18 vprašanj, odprtega in zaprtega tipa. Nahaja se v prilogi A. V sklopu prvih petih vprašanj dobimo splošne podatke o lastniku (starost, spol, izobrazba in socialnoekonomski status), naslednja tri vprašanja nam dajo podatke o gozdni posesti, nadaljna vprašanja pa se navezujejo na način realizacije del v gozdu, opremljenost lastnikov gozdnih posesti in o njihovi strokovni usposobljenosti.

2.2.2 Razlaga anketnih vprašanj

Starost in spol: Vprašali smo po starosti in spolu lastnika gozdne posesti.

Izobrazba: Vprašanje odprtega tipa. Zanima nas stopnja izobrazbe.

Tip kmečkega gospodarstva: Lastnik se z izbiro ponujenih odgovorov opredeli za tip kmečkaga gospodarstva na podlagi virov dohodka, ki so lahko samo iz kmetije, nekmečki, lastni, različni oz. nimajo lastnih dohodkov.

Preglednica 2: Socialnoekonomski tipi gospodinjstev (Medved, 2000)

Socialnoekonomski tip gospodinjstva	Opredelitev
Čista in potencialno čista kmetija	Nihče od aktivnih članov (15-16 let) ni ali vsaj dolgoročno ne bo zaposlen izven kmetije
Mešana kmetija	Aktivni člani so zaposleni tudi izven kmetije, vsaj en aktiven član pa je zaposlen samo na kmetiji
Dopolnilna kmetija	Nihče ne dela samo na kmetiji
Ostarela kmetijska posest	Vsi člani gospodinjstva so starejši od 65 let
Nekmetijska posest	Člani gospodinjstva se ne ukvarjajo s kmetijstvom

Tip gospodinjstva: V raziskavi nas zanima kakšnemu socialnoekonomskemu tipu gospodinjstva pripada družinska skupnost lastnika gozdne posesti. Ponujenih imamo pet

tipov in sicer: čista in potencialno čista kmetija, mešana, dopolnilna, ostarela kmetija in nekmetijska posest (preglednica 2).

Delež gozdnega dohodka v gospodinjstvo: Zanimalo nas je, kako pomemben je dohodek iz gozda. Določili smo pet razredov.

Velikost gozdne posesti: Zanimala nas je površina gozdne posesti v hektarjih. Vprašanje je odprtega tipa.

Poznavanje mej gozdnih parcel: Vprašali smo lastnika, kako dobro pozna meje svojih gozdnih parcel – ali je to zelo dobro, dobro, slabo, zelo slabo, ali pa mej sploh ne pozna.

Pogostost sečnje v gozdu: Lastnik je opredelil pogostost sečnje v svojem gozdu glede na ponujene odgovore: vsako leto, vsako drugo leto, vsako tretje leto, občasno ali nikoli.

Možni letni posek: Zanima nas, koliko znaša možni letni posek za njihovo gozdno posest.

Količina posekanega lesa: Lastnike smo vprašali po količini posekanega lesa v m³/leto in jih uvrstili v enega izmed šestih razredov.

Realizacija del v gozdu: Zanimalo nas je, ali delo v gozdu (sečnja, spravilo, prevoz, gojitvena dela, gradnja in vzdrževanje prometnic) opravijo lastniki sami, ali jim pomagajo družinski člani, sorodniki ali za delo najamejo izvajalsko podjetje oz. dela realizira kupec lesa.

Način dela: V primeru, da lastniki delajo sami, nas je zanimalo, ali se v gozd odpravijo sami ali po dva skupaj ali v skupinah.

Opremljenost z motorno žago: Zanimalo nas je koliko, katerega tipa in koliko stare motorne žage uporabljajo lastniki gozdov pri delu v gozdu.

Opremljenost s traktorjem: Lastnike smo povprašali o številu, znamki in modelu traktorja, ki ga uporablja za delo v gozdu. Zanimala nas je tudi moč motorja, starost traktorja, vrsta pogona ter kakšne vrste kabino ima traktor.

Opremljenost z vitlom: Zanimala nas je znamka in model vitla, njegova vlečna sila in starost. Prav tako smo povprašali po številu bobnov in načinu upravljanja (mehansko, hidravlično, daljinsko).

Opremljenost s prikolico: Namen je bil izvedeti katere vrste prikolico lastniki uporabljajo za prevoz gozdnih proizvodov, prav tako pa njihovo znamko, nosilnost ter starost.

Uporaba osebnih varovalnih sredstev: Lastnike, ki v gozdu delajo, smo vprašali, kako pogosto uporabljajo zaščitno čelado, zaščitne hlače, zaščitne čevlje ter zaščitne rokavice.

Usposobljenost: Zanimalo nas je, kje so lastniki pridobili znanje za delo v gozdu, prav tako pa smo povprašali po opravljenih tečajih za varno delo z motorno žago, za izvedbo gojitvenih del in za varno delo s traktorjem.

REZULTATI

2.3 SPLOŠNI PODATKI O ANKETIRANCIH

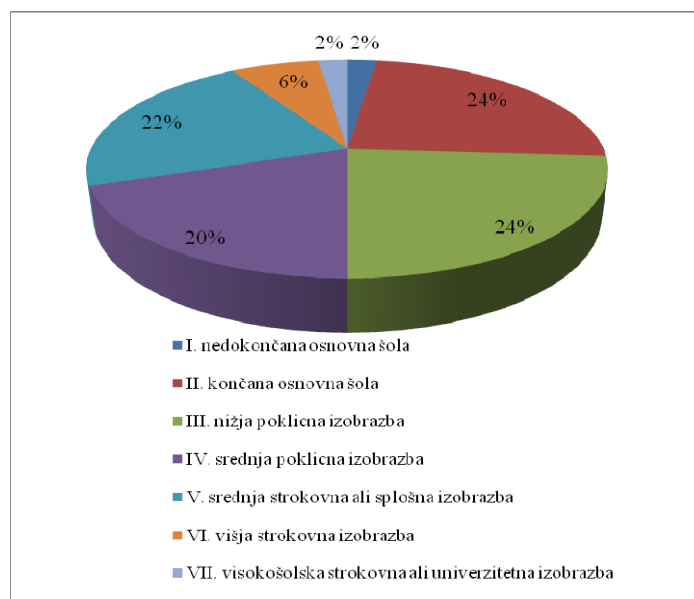
2.3.1 Starost in spol

Anketirali smo 46 lastnikov gozdov, kar predstavlja 4 % vseh lastnikov gozdov na področju GGE Tržič. 78 % lastnikov je moških in 22 % žensk, kar nakazuje, da so gozdovi v pretežni lasti moških.

Starost anketirancev se giblje od 19 do 80 let. Ker pri analizi ugotovimo, da lastnik s starostjo 19 let močno odstopa od ostalih starosti, ga pri izračunu povprečja ne upoštevamo. Povprečna starost anketiranih lastnikov gozdov tako znaša 53,8 let. To je dokaj visoka starost, ki je odraz temu, da mladi odhajajo iz gospodarsko zahtevnega geografskega območja in ne prevzamejo posestva ali pa le to še ni prepisano na potencialnega mladega prevzemnika.

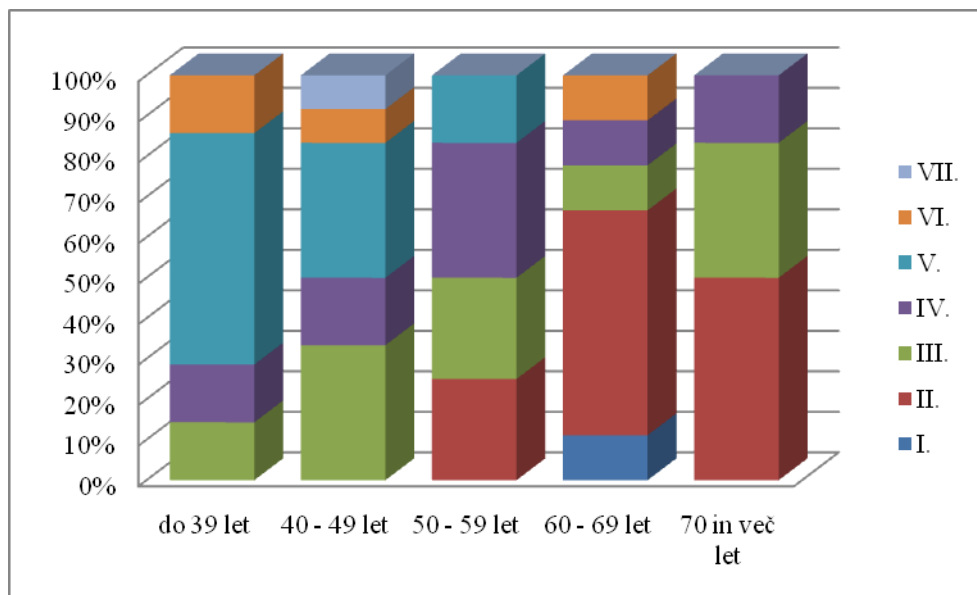
2.3.2 Izobrazba

Izobrazbeno strukturo anketiranih lastnikov gozdov smo dobili z obdelavo odgovorov in njihovo uvrstitvijo v sedem razredov, ki predstavljajo stopnje izobrazbe (Uredba ..., 2006). Največ lastnikov ima nižjo poklicno izobrazbo (24 %) ali pa končano osnovno šolo (24 %). Z 22 % sledijo tisti lastniki, ki imajo izobrazbo V. stopnje, 20 % lastnikov ima srednjo poklicno izobrazbo, v manjšini pa so tisti, ki imajo I., II. in VII. stopnjo izobrazbe.

Slika 3: Izobrazbena struktura lastnikov gozdov

Kot smo pričakovali, imajo starejši lastniki gozdov nižjo izobrazbo, višjo stopnjo izobrazbe pa imajo mlajši (slika 4).

Slika 4: Izobrazbena struktura anketirancev glede na njihovo starost

2.3.3 Socialnoekonomski status gospodinjstva

Podatki o socialnoekonomskih statusih gospodinjstev, ki smo jih pridobili z izvedeno anketo, so navedeni v preglednici 2. V raziskovanem okolju prevladujejo dopolnilne kmetije z 32,6 %, kar nakazuje na to, da delo na sami kmetiji ne zadošča za preživetje vseh gospodinjstev. To uspeva 13 % anketiranim lastnikom, pri katerih vsi člani gospodinjstva delajo izključno na kmetiji. Mešanih kmetij je relativno veliko (24 %), malo pa ostarelih in nekmetijskih posesti, obojih po 15,2 %.

Preglednica 3: Struktura gospodinjstev glede na socialnoekonomski status

Socialnoekonomski tip gospodinjstva	Število gospodinjstev	Delež (%)
Čista in potencialno čista kmetija	6	13,0
Mešana kmetija	11	24,0
Dopolnilna kmetija	15	32,6
Ostarela kmetijska posest	7	15,2
Nekmetijska posest	7	15,2
Skupaj	46	100,0

2.4 PODATKI O GOZDU

2.4.1 Velikost gozdne posesti

Celotna površina gozda anketiranih lastnikov znaša 1079 ha, kar predstavlja 10,0 % površine gozdov v GGE Trzič. Gozdne posesti posameznih lastnikov smo po njihovi velikosti razdelili v šest razredov (preglednica 4). Največji delež gozdnih posesti pripada velikostnemu razredu od 15,0 do 29,9 ha površine (28,3 %). Sledi 8 posesti v velikosti med 30,0 in 49,9 ha, kar predstavlja 17,4 %. Nato imamo v treh velikostnih razredih po 15,2 % posesti, to so prvi, tretji in šesti velikostni razred. Najmanj anketiranih lastnikov (8,7 %) pa ima posesti v velikosti 5,0 do 9,9 ha.

Preglednica 4: Število posesti in njihov delež v posameznem velikostnem razredu

Velikostni razred	Površina (ha)	Št. posesti	Delež (%)
1.	do 4,9	7	15,2
2.	5,0 – 9,9	4	8,7
3.	10,0 – 14,9	7	15,2
4.	15,0 – 29,9	13	28,3
5.	30,0 – 49,9	8	17,4
6.	50,0 in več	7	15,2
Skupaj		46	100,0

2.4.2 Poznavanje mej svojih gozdnih posesti

Za izkoriščanje gozda, je pomembno, da lastnik točno pozna meje svojih gozdnih parcel. Ugotavljamo, da lastniki v povprečju zelo dobro poznajo meje svojih gozdnih posesti. Zelo malo lastnikov pozna meje slabo. To so lastniki, ki imajo gozdno posest prvega ali drugega velikostnega razreda, katerim gozd ne predstavlja pomembnega denarnega vira dohodka.

Preglednica 5: Poznavanje mej glede na velikostni razred posesti

Vel. razred	Površina (ha)	Poznavanje mej (delež lastnikov %)				
		Zelo dobro	Dobro	Slabo	Zelo slabo	Mej ne pozna
1.	do 4,9	42,8	14,3	28,6	14,3	0
2.	5,0 – 9,9	50,0	25,0	25,0	0	0
3.	10,0 – 14,9	57,1	42,9	0	0	0
4.	15,0 – 29,9	53,8	46,2	0	0	0
5.	30,0 – 49,9	75,0	12,5	12,5	0	0
6.	50,0 in več	57,1	42,9	0	0	0

2.4.3 Pogostost sečnje v gozdu

Rezultati anket kažejo, da je pogostost sečnje lastnikov sorazmerna z velikostjo njihove gozdne posesti. Vsi lastniki, ki imajo v posesti 50 ali več ha gozda, sekajo vsako leto. Lastniki drugega, tretjega, četrtega in petega velikostnega razreda sekajo večinoma vsako leto, le redki vsako drugo. Nihče izmed lastnikov najmanjšega velikostnega razreda ne seka vsako leto, večinoma to delajo občasno, 30 % od teh pa sploh ne seka. Pogostost sečnje je seveda sorazmerna tudi s pomembnostjo te gospodarske dejavnosti za preživetje gospodinjstva.

2.4.4 Možni letni posek in njegova realizacija

Odgovora na podano vprašanje o možnem letnem poseku (etatu) za svojo gozdno posest 13 % vprašanih lastnikov ni poznalo. To so bili večinoma lastniki manjših gozdnih posesti, ki ne sekajo oz. ne sodelujejo z revirnim gozdarjem. Skupni etat 87 % anketiranih lastnikov znaša 5005 m³, seštevek letnega poseka teh lastnikov pa 4009 m³. Realizacija etata anketirancev je tako 80 %. Ugotovili smo, da samo eden izmed lastnikov presega etat. Večino posekanega lesa predstavljajo iglavci, ki ga lastniki predvsem prodajo, nekaj pa porabijo za domače potrebe. Posekani listavci predstavljajo les za kurjavo.

Preglednica 6: Količina letnega poseka glede na velikost posesti

Vel. raz.	Površina (ha)	Količina letnega poseka (m ³)					
		Do 9,9	10,0-49,9	50,0-99,9	100,0-149,9	150,0-199,9	200 in več
1.	do 4,9	80,0 %	20,0 %	/	/	/	/
2.	5,0 – 9,9	/	100,0 %	/	/	/	/
3.	10,0 – 14,9	/	71,0 %	29,0 %	/	/	/
4.	15,0 – 29,9	/	15,0 %	46,0 %	39,0 %	/	/
5.	30,0 – 49,9	/	25,0 %	/	37,5 %	25,0 %	12,5 %
6.	50,0 in več	/	/	14,2 %	14,2 %	14,2 %	57,4 %

2.4.5 Pomembnost denarnega dohodka iz gozdnih virov za gospodinjstvo

Denarni dohodek iz gozda je zelo pomemben za večino lastnikov velikih gozdnih posesti (50 ha in več). Nepomemben vir dohodka v gospodinjstvo predstavlja polovici lastnikov v prvem velikostnem razredu, druga polovica prvega velikostnega razreda pa nima denarnega vira iz gozda. Lastnikom ostalih velikostnih razredov pa gozd predstavlja pomemben denarni vir. Pomembnost gozda za gospodinjstvo je seveda v povezavi z njegovim tipom. Čistim kmetijam je tako gozd pomembnejši vir denarja, kot tistim, ki tega služijo tudi drugače.

Preglednica 7: Pomembnost dohodka iz gozdnih virov glede na velikost gozdne posesti

Pomembnost dohodka						
Vel. razred	Površina (ha)	Zelo pomemben	Pomemben	Malo pomemben	Nepomemben	Ni dohodka
1.	do 4,9	/	/	/	50,0 %	50,0 %
2.	5,0 – 9,9	/	/	50,0 %	50,0 %	/
3.	10,0 – 14,9	14,2 %	/	71,6 %	14,2 %	/
4.	15,0 – 29,9	15,4 %	38,5 %	30,7 %	15,4 %	/
5.	30,0 – 49,9	25,0 %	25,0 %	37,5 %	12,5 %	/
6.	50,0 in več	71,4 %	/	28,6 %	/	/

2.5 DELO V GOZDU

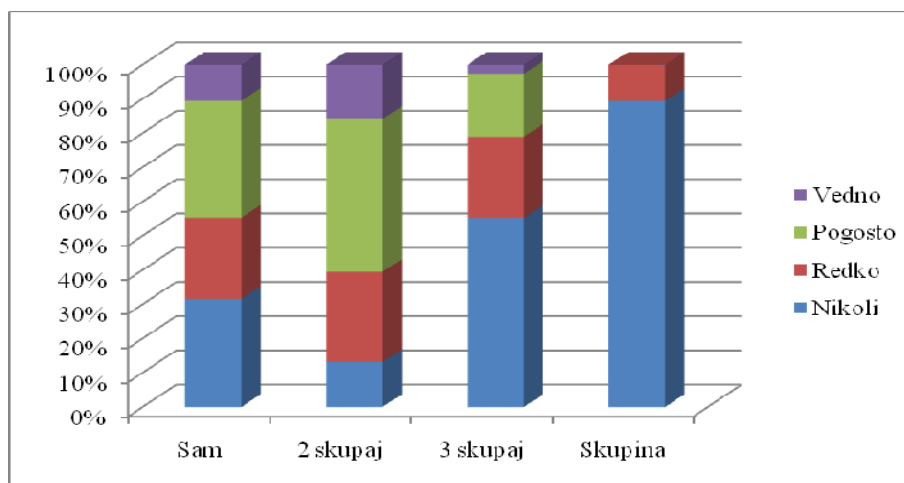
2.5.1 Način realizacije del v gozdu

Delo v gozdu poleg sečnje in spravila, zajema tudi gojitvena dela, gradnjo in vzdrževanje prometnic ter razne prevoze in dodatna opravila. Ta dela lahko lastniki opravijo na različne načine, kar je odvisno od njihove psihofizične sposobnosti, interesa ter znanja in opremljenosti za omenjeno delo.

Preglednica 8: Realizacija del v gozdu

Izvajalec dela (delež v %)							
Vrsta dela	Gospodar	Ostali člani gospodinjstva	Sorodniki	Najeti delavci	Izvajalsko podjetje	Kupec lesa	Ne dela nič
Sečnja	47,4	21,3	6,0	9,4	11,2	0,4	4,3
Spravilo	48,0	21,3	8,4	6,2	11,4	0,4	4,3
Prevoz	27,8	13,5	8,0	5,6	12,2	28,6	4,3
Gojitvena dela	38,7	20,9	1,2	2,2	2,2	0	34,8
Gradnja prometnic	7,7	1,5	0	4,3	43,0	0	43,5
Vzdrževanje prometnic	43,9	13,9	0,9	1,5	15,9	0	23,9

Iz rezultatov ankete je razvidno, da večino sečnje in spravila opravijo gospodarji sami s pomočjo ostalih družinskih članov in sorodnikov. Malo lastnikov (20,6 %) za to delo najema delavce ali poklicne izvajalce. Tretjino prevoza opravijo gospodarji sami, tretjino kupec lesa in tretjino ostala delovna sila. Gojitvenih del v gozdu ne opravlja kar 34,8 % lastnikov. Tisti, ki opravljajo gojitvena dela, to delo izvajajo sami s pomočjo družinskih članov. Če se lastniki odločajo za gradnjo prometnic, to delo v večini prepustijo izvajalskemu podjetju ali najetemu delavcu (47,3 %), ostali ga opravijo sami z družinskimi člani (9,2 %). 43,5 % lastnikov prometnic ne gradi. Za vzdrževanje prometnic v dobri polovici poskrbijo gospodarji sami s svojimi člani gospodinjstva.

Slika 5: Koliko oseb se odpravlja na delo v gozd?

Z vidika varnosti in organizacije del v gozdu, je pomembno, ali v gozdu dela en sam človek, ali pri delu sodeluje več ljudi. Kot je razvidno s slike 5, še vedno v gozdu dela veliko gospodarjev samih, vendar je odstotek tistih, ki se odpravljajo na delo v paru večji. V večjem številu se v gozd odpravijo redko.

2.6 OPREMLJENOST LASTNIKOV GOZDOV

2.6.1 Motorne žage

Med 46 anketiranimi lastniki gozdov je 13 % takih, ki v lasti nimajo motorne žage. 37 % lastnikov ima eno motorno žago, 39 % lastnikov si lasti dve motorni žagi, 11 % pa jih ima kar tri. Vsi lastniki skupaj imajo 68 motornih žag, kar predstavlja 1,5 motorne žage na lastnika. Motorne žage se razlikujejo po znamki, modelu in starosti. Njihova povprečna starost je 7,3 let.

Preglednica 9: Znamka, število in povprečna starost motornih žag

Znamka	Število	Delež (%)	Povprečna starost (leta)
Jonsered	16	23,5	12,8
Husqvarna	48	70,5	8,5
Stihl	3	4,5	11,0
Dolmar	1	1,5	6,0
Skupaj	68	100,0	7,3

V preglednici 10 je podana razporeditev motornih žag glede na starost in velikost posesti. Kot smo pričakovali, motornih žag nimajo lastniki manjših gozdnih posesti, medtem ko imajo lastniki večjih gozdnih posesti (nad 15,0 ha) v povprečju po dve motorni žagi. Starostna struktura motornih žag glede na velikostni razred je zelo raznolika.

Preglednica 10: Razporeditev motornih žag glede na starost in velikostni razred posesti

Vel. razred	Velikost posesti (ha)	Starost (leta)				Nima motorne žage	Št. motornih žag na lastnika
		Do 4,9	5,0-9,9	10,0-14,9	15,0 in več		
1.	do 4,9	2	0	1	1	4	0,6
2.	5,0-9,9	1	1	2	1	1	1,3
3.	10,0-14,9	1	1	3	3	1	1,2
4.	15,0-29,9	4	5	8	5	0	1,7
5.	30,0-49,9	6	5	3	2	0	2,0
6.	50,0 in več	5	4	1	3	0	1,9
Skupaj		19	16	18	15	6	1,5
Delež (%)		27,9	23,5	26,5	22,1		

2.6.2 Traktorji

Za delo v gozdu ima 71,7 % gospodarjev vsaj en svoj traktor. 15,2 % lastnikov za delo v gozdu uporablja dva traktorja. Brez lastnega traktorja za delo v gozdu je 28,3 % anketirancev. Naj poudarimo, da smo pri tem vprašanju lastnike povprašali po traktorjih, ki jih uporabljajo za delo v gozdu. To pomeni, da rezultati ankete ne podajajo dejanskega števila traktorjev, ki jih imajo anketiranci v lastništvu. Gospodarji imajo seveda lahko tudi traktorje, ki jih uporabljajo v druge namene in nikoli za delo v gozdu.

Preglednica 11: Znamka in število traktorjev

Znamka traktorja	Število	Delež (%)
Zetor	13	32,5
Deutz Fahr	5	12,5
Massey Ferguson	5	12,5
Tomo Vinkovič	3	7,5
Torpedo	2	5,0
Steyr	2	5,0
Universal	2	5,0
Landini	2	5,0
Lindner	1	2,5
IMT	1	2,5
Goldoni	1	2,5
Valtra	1	2,5
Fiat	1	2,5
Štore	1	2,5
Skupaj	40	100,0

Lastniki za delo v gozdu uporabljajo traktorje različnih znamk, vendar močno prevladujejo traktorji znamke Zetor, katerim sledita znamki Deutz Fahr in Massey Ferguson.

Preglednica 12: Traktorji po velikostnem razredu posesti, njihova povprečna starost in moč

Vel. razred	Velikost posesti (ha)	Število traktorjev na lastnika	Povprečna starost (leta)	Povprečna moč (kW)
1.	do 4,9	0,1	20,0	17
2.	5,0-9,9	1	18,3	38,8
3.	10,0-14,9	0,4	14,3	27,7
4.	15,0-29,9	1,1	16,3	49,0
5.	30,0-49,9	1,1	27,0	49,6
6.	50,0 in več	1,3	10,3	58,0
Skupaj		0,9	17,5	47,7

V preglednici 12 vidimo, da imajo največ traktorjev lastniki četrtega, petega in šestega velikostnega razreda. Tako razporeditev smo glede na koriščenost in visok delež dohodka iz gozda na velikih posestvih pričakovali. Povprečna starost vseh traktorjev je 17,5 let. Presenetljivo visoka povprečna starost traktorjev je v petem velikostnem razredu (27,0 let). Z najmlajšimi traktorji so opremljeni največji posestniki. Domnevamo, da si le ti lahko privoščijo novejša traktorje za razliko od manjših posestnikov, katerih dohodki ne omogočajo nakup novega traktorja. Povprečna moč traktorja narašča z velikostjo posesti. Njihova skupna povprečna moč znaša 47,7 kW.

95 % vseh traktorjev ima pogon na vsa štiri kolesa, le 5 % jih ima pogon le na zadnji dve kolesi. Ta podatek je odraz zahtevnemu terenu, na katerem imajo gospodarji svoje gozdne posesti. V anketi smo ugotovili, da imajo vsi traktorji primerno varnostno opremo. Noben traktor ni brez kabine ali loka, eden izmed lastnikov pa ima gozdarsko opremljen traktor.

2.6.3 Vitli

Gozdarski vitel je nujen pripomoček za traktorsko zbiranje in spravilo lesa. Poznamo dva tipa vitlov, enobobenske in dvobobenske vitle. Pri obojih ločimo različno upravljanje vitla, in sicer mehansko, hidravlično in daljinsko hidravlično upravljanje. V kmetijski rabi se uporabljajo večinoma enobobenski mehanski vitli, v profesionalni rabi pa dvobobenski daljinsko hidravlični vitli.

Preglednica 13: Znamke in število vitlov

Znamka	Število vitlov	Delež (%)
Krpan	8	24,3
Tajfun	7	21,2
MMT Pucarevo	4	12,1
Igland	4	12,1
Liv	3	9,1
Uniforest	3	9,1
Drugo	4	12,1
Skupaj	33	100,0

Vsi anketirani lastniki imajo skupaj 33 vitlov, od katerih sta dva lastnika, ki imata v posesti dva vitla. Tako ima 67,4 % anketirancev vsaj en vitel, 32,6 % pa vitla nima. V povprečju ima lastnik gozda GGE Tržič 0,7 vitla. Prevladujejo vitli znamke Krpan (24,3 %) in Tajfun (21, 2 %). Zanimivo je, da imata dva gospodarja za delo v gozdu vitel domače izdelave. 66,7 % vitlov je enobobenskih, 33,3 % je dvobobenskih. Večina vitlov (63,6 %) ima mehansko upravljanje, 27,3 % jih ima daljinsko hidravlično upravljanje, delež preostalih vitlov je hidravlično upravljanih.

Preglednica 14: Razporeditev vitlov glede na velikostni razred, njihova povprečna starost in moč

Vel. razred	Velikost posesti (ha)	Število vitlov na lastnika	Povprečna starost (leta)	Povprečna vlečna sila (kN)
1.	do 4,9	0	0	0
2.	5,0-9,9	0,7	11,0	40,0
3.	10,0-14,9	0,4	19,7	28,3
4.	15,0-29,9	0,8	15,4	43,2
5.	30,0-49,9	0,8	18,1	52,9
6.	50,0 in več	1,3	9,7	57,8
Skupaj		0,7	14,4	47,6

Število vitlov na lastnika po velikosti gozdne posesti narašča, pri starosti vitlov pa ni moč ugotoviti nobene povezave glede na posest. Povprečna starost vseh vitlov znaša 14,4 let. Največji posestniki imajo najmlajše (9,7 let) in najmočnejše (57,8 kN) vitle. Povprečna vlečna sila vitlov je 47,6 kN.

2.6.4 Prikolice

Za prevoz gozdnih lesnih sortimentov uporabljamo različne vrste prikolic. Za transport hlodovine se najpogosteje uporabljajo namenske gozdarske prikolice z dvigalom ali brez, kiper prikolice in prikolice domače izdelave. Ugotovili smo, da kar 43,5 % lastnikov gozdov nima svoje prikolice. Vzrok temu je, da veliko prevozov opravijo kar kupci lesa. 52,2 % lastnikov ima eno prikolico, 4,3 % gospodarjev pa ima dve svoji prikolici.

Preglednica 15: Vrste prikolic, njihovo število, povprečna starost in nosilnost

Vrsta prikolice	Št. prikolic	Delež (%)	Povprečna starost (leta)	Povprečna nosilnost (kg)
Kiper	19	67,9	17,8	3900
Domača izdelava	5	17,9	17,0	3400
Gozdarska prikolica	3	10,7	4,0	10000
Drugo	1	3,5	10,0	500
Skupaj	28	100,0	15,9	4300

Med prikolicami za prevoz gozdnih proizvodov prevladujejo kiper prikolice, ki jih lastniki uporabljajo tudi v druge namene. Te prikolice so v povprečju zelo stare, saj dosegajo starost do 30 let, njihova nosilnost pa je nekoliko manjša od štirih ton. Le trije lastniki

imajo gozdarsko prikolico. Te prikolice so novejšje in imajo veliko nosilnost (10 t). Njihovi lastniki so veliki gozdni posestniki, z njimi opravljajo tudi dopolnilno dejavnost na kmetiji.

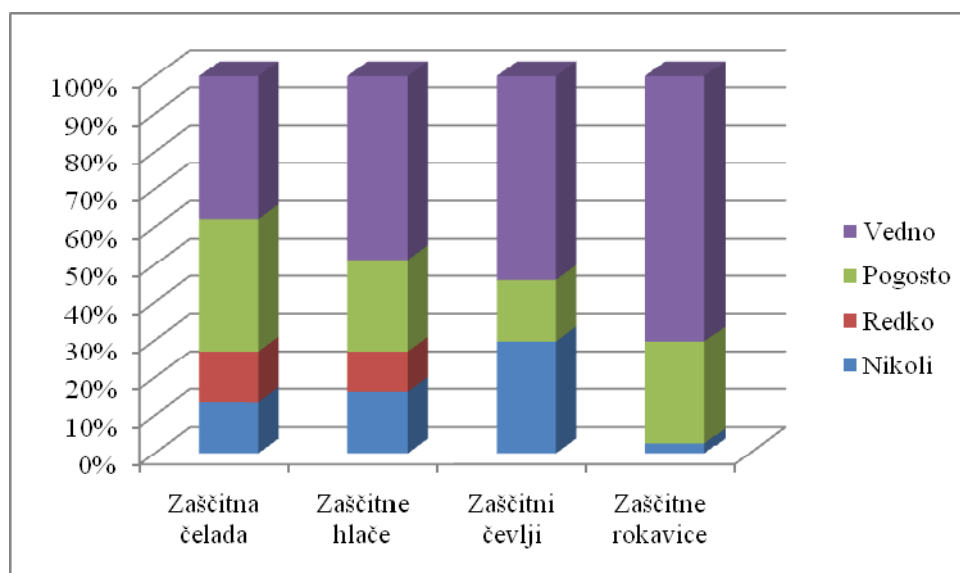
Preglednica 16: Razporeditev prikolic glede na velikostni razred, njihova povpr. starost in moč

Vel. razred	Velikost posesti (ha)	Število prikolic na lastnika	Povprečna starost (leta)	Povprečna nosilnost (kg)
1.	do 4,9	0,1	15,0	2000
2.	5,0-9,9	0,5	25,0	3800
3.	10,0-14,9	0,4	14,3	2200
4.	15,0-29,9	0,7	16,4	4400
5.	30,0-49,9	0,9	16,4	4000
6.	50,0 in več	0,7	11,6	6800
Skupaj		0,6	15,9	4300

V povprečju ima en lastnik gozda 0,6 prikolic. Povprečna starost vseh prikolic je 15,9 let, njihova povprečna nosilnost pa 4300 kg. Število prikolic na lastnika narašča glede na velikostni razred. Največjo nosilnost imajo prikolice, ki so v lasti gospodarjev največjih gozdnih posesti.

2.6.5 Osebna zaščitna sredstva

Za varno delo v gozdu so potrebna tudi osebna zaščitna sredstva, po katerih posegajo in jih uporabljajo delavci v zasebnih gozdnih različno. Ugotovili smo, da je v anketirani populaciji uporaba zaščitnih sredstev zadovoljiva. Skoraj vsi uporabljajo pri delu rokavice, nekaj manj jih uporablja zaščitno čelado in hlače, najmanj pa je primerno obutih (slika 6).

Slika 6: Pogostost uporabe osebnih zaščitnih sredstev

2.6.6 Usposobljenost za delo v gozdu

Oceno usposobljenosti za delo v gozdu smo dobili z odgovori lastnikov, ki v gozdu delajo sami, njihovi družinski člani ali sorodniki. Takih je 82,6 % anketirancev. V večini je njihovo znanje prešlo iz roda v rod, ali jih je dela naučil kdo drug, le 34,2 % je samoukih. Zelo veliko lastnikov ima opravljen tečaj za varno delo z motorno žago (kar 76,3 %), več kot polovica jih ima narejen tečaj za varno delo s traktorjem (52,6 %), le 39,5 % pa je gospodarjev, ki imajo opravljen tečaj za izvedbo gojitvenih del, kar je eden izmed vzrokov za slabo izvajanje gojitvenih del v zasebnih gozdovih GGE Trzič.

Preglednica 17: Usposobljenost za delo v gozdu

	Da	Delež (%)	Ne	Delež (%)
Dela sem se naučil sam	13	34,2	25	65,8
Dela me je naučil moj oče/stari oče...	21	55,3	17	44,7
Opravljen imam tečaj za varno delo z motorno žago	29	76,3	9	23,7
Opravljen imam tečaj za izvedbo gojitvenih del	15	39,5	23	60,5
Opravljen imam tečaj za varno delo s traktorjem	20	52,6	18	47,4

3 RAZPRAVA

S pomočjo izvedene ankete smo ugotovili, da med lastniki gozdnih posesti GGE Tržič prevladujejo moški, saj je posestnic le 22 %. Povprečna starost lastnikov je visoka, znaša 53,8 let. Le eden izmed lastnikov s svojo starostjo izstopa, to je 19 letni mladi prevzemnik. Visoki starosti je pogojena nizka izobrazba anketirancev. Skoraj polovica lastnikov (48 %) ima le končano osnovno šolo ali nižjo poklicno izobrazbo. Kljub temu, se jih relativno malo (13 %) preživlja samo z delom na kmetiji. Največ je dopolnilnih kmetij, kar pomeni, da imajo vsi člani gospodinjstva glavni vir dohodka izven kmetije.

Anketirana populacija predstavlja 4 % lastnikov GGE Tržič, v lasti pa ima kar 10 % gozda svoje Enote. Največ lastnikov (28,3 %) ima gozdno posest v velikosti med 15,0 in 29,9 ha. Meje svojih posesti lastniki v povprečju poznajo zelo dobro, je pa slabše poznavanje mej pri manjših posestnikih, ki malo ali ne izkoriščajo svojega gozda. Pogostost sečnje v gozdu je pričakovano premo sorazmerna z velikostjo gozdne posesti. Veliki posestniki (nad 50,0 ha površine gozda) sekajo redno vsako leto, najmanjši posestniki (do 4,9 ha gozdne posesti) pa ne sekajo (30 %) ali to počnejo občasno. Pogostost sečnje je namreč odvisna od pomembnosti te gospodarske dejavnosti za preživetje gospodinjstva. Večino del v gozdu opravijo gospodarji sami s pomočjo ostalih družinskih članov in sorodnikov. Nekaj lastnikov za delo najema delavce ali poklicne izvajalce.

Ugotovili smo, da so lastniki za delo v gozdu dobro opremljeni. 13 % lastnikov nima svoje motorne žage, 37 % lastnikov ima eno motorno žago, 39 % lastnikov si lasti dve motorni žagi, 11 % pa uporablja za delo kar tri motorne žage. V povprečju imajo 1,5 motorne žage, katerih povprečna starost je 7,3 let. Prevladuje znamka Husqvarna.

Za delo v gozdu ima 71,7 % gospodarjev vsaj en svoj traktor. Lastniki večjih gozdnih posesti imajo v povprečju več traktorjev na lastnika, kar sovпада z njihovim aktivnim delom v gozdu. Povprečna starost traktorjev je 17,5 let. Najmlajše traktorje imajo največji posestniki. Večina traktorjev ima pogon na vsa štiri kolesa, ki je potreben za delo na zahtevnem terenu. Povprečna moč traktorja narašča z velikostjo posesti. Njihova skupna povprečna moč je 47,7 kW.

Vsaj en vitel ima 67,4 % anketirancev. V povprečju ima lastnik gozda GGE Trzič 0,7 vitla. Prevladujejo vitli znamke Krpan in Tajfun. 66,7 % vitlov je enobobenskih, 33,3 % je dvobobenskih. Večina vitlov (63,6 %) ima mehansko upravljanje, 27,3 % jih ima daljinsko hidravlično upravljanje, delež preostalih vitlov je hidravlično upravljanjih. Število vitlov na lastnika po velikosti gozdne posesti narašča. Povprečna starost vseh vitlov znaša 14,4 let, povprečna vlečna sila pa 47,6 kN.

S prikolicami so lastniki slabo opremljeni, kar je posledica velikega deleža prevozov lesnih sortimentov, ki ga opravijo kupci lesa. Večinoma lastniki uporabljajo kiper prikolice, ki imajo nosilnost okoli štirih ton. V povprečju ima en lastnik gozda 0,6 prikolice. Povprečna starost vseh prikolic je 15,9 let, njihova povprečna nosilnost pa 4300 kg. Le trije posestniki imajo v posesti gozdarsko prikolico.

Uporaba osebnih zaščitnih sredstev je v anketirani populaciji lastnikov gozdov GGE Trzič zadovoljiva. Prav tako je presenetljivo veliko lastnikov opravilo tečaj usposabljanja za delo v gozdu. Zelo veliko lastnikov ima opravljen tečaj za varno delo z motorno žago (kar 76,3 %), več kot polovica jih ima narejen tečaj za varno delo s traktorjem (52,6 %), najmanj jih ima opravljen tečaj za izvedbo gojitvenih del, kar se pozna pri slabem izvajanju tega dela v zasebnih gozdovih.

4 SKLEPI

Z anketiranjem 4 % lastnikov gozdov v GGE Tržič, smo ugotovili, da je njihova opremljenost in usposobljenost za delo v gozdu dobra, s čimer smo ovrgli začetno hipotezo.

Ugotovili smo, da imajo gospodarji na našem preiskovanem območju manj motornih žag, kot to ugotavljajo drugi avtorji (Verderber, 2010; Rutar, 2010), vendar so te mlajše. Opremljenost s traktorji je dobra, saj ima skoraj vsak lastnik en traktor za delo v gozdu. Povprečna starost traktorjev je visoka (17,5 let), toda njihova povprečna moč (47,7 kW) zadošča za delo v gozdu, kar je ugotovil že Marenče (1997). V nasprotju z omenjenim avtorjem pa imajo naši anketiranci bistveno več traktorjev s štirikolesnim pogonom, kar pripisujemo zahtevnemu terenu.

Opremljenost z vitli je na preiskovanem območju 71,7 %. Vitli so starejši, kot je ugotovil Verderber (2010), njihova povprečna vlečna sila znaša 47,6 kN. Prevladujejo enobobenski vitli z mehanskim upravljanjem. S prikolicami so gospodarji slabo opremljeni, v povprečju je 0,6 prikolic na lastnika. V večini za prevoz v gozdarstvu uporabljajo kar kiper prikolice.

Lastniki, ki imajo v lasti večje gozdne posesti so za omenjeno delo bolj opremljeni, kar je potrdil že Marenče (1997). Ti lastniki imajo v svoji lasti več traktorjev in vitlov, ki so daljinjsko hidravlično upravljani ter več motornih žag. Za prevoz gozdnih sortimentov imajo gozdarske prikolice. Njihova oprema je mlajša in novejša, kar jim omogoča velik izkoristek dela. Manjšim posestnikom denarni vir iz gozda ne pomeni veliko, kar se pozna pri njihovi aktivnosti in opremljenosti za delo. Še vedno veliko teh najame izvajalsko podjetje ali delavce za potrebno oz. načrtovano delo na svoji posesti.

Nad pričakovanji je tudi uporaba osebnih varovalnih sredstev. Ljudje so seznanjeni z ukrepi varnega dela v gozdu, kar potrjujejo tudi podatki o opravljenih tečajih za varno delo z motorno žago in traktorjem.

Zaključimo lahko, da je kljub dobri opremljenosti za delo v gozdu lastnikov v preiskovani GGE Tržič, ta oprema zastarela, kar pripisujemo trenutnim slabim in nestabilnim socialno ekonomskim razmeram v vsej državi.

5 VIRI

Gozdnogospodarski načrt GGE Tržič za obdobje 2005 – 2014. 2006. Tržič, Zavod za gozdove Slovenije, OE Kranj: 219 str.

Lastništvo gozdov. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.

<http://www.zgs.gov.si/slo/gozdovi-slovenije/o-gozdovih-slovenije/lastnistvo-gozdov/index.html> (13. 1. 2012)

Marenče J. 1997. Izbor in gospodarnost prilagojenih tehnologij pridobivanja gozdnih lesni sortimentov v zasebnih gozdovih: magistrsko delo. (Univerza v Ljubljani, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozal.: 141 str.

Medved M. 1991. Vključevanje lastnikov gozdov v gozdno proizvodnjo: magistrsko delo. (Univerza v Ljubljani, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozal.: 227 str.

Medved M. 2000. Gozdnogospodarske posledice posestne sestave slovenskih zasebnih gozdov: doktorska disertacija. (Univerza v Ljubljani, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozal.: 179 str.

O območju OE Kranj. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.
<http://www.zgs.gov.si/slo/obmocne-enote/kranj/o-obmocju/index.html> (14. 1. 2012)

Poročilo o delu Zavoda za gozdove Slovenije za leto 2010. 2011a. Ljubljana, Zavod za gozdove
http://www.zgs.gov.si/fileadmin/zgs/main/img/PDF/LETNA_POROCILA/PorZGS10_Vlada.pdf (13. 1. 2012)

Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2010. 2011b. Ljubljana, Zavod za gozdove
http://www.zgs.gov.si/fileadmin/zgs/main/img/PDF/LETNA_POROCILA/Porgozd10_Solc1.pdf (13. 1. 2012)

Rutar M. 2010. Opremljenost lastnikov gozdov pri sečnji v gozdnogospodarski enoti Tolmin: diplomsko delo. (Univerza v Ljubljani, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozal.: 54 str.

Uredba o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja. 2006. Ur. l. RS, 46/06
<http://www.uradni-list.si/1/content?id=73174> (14. 2. 2011)

Verderber T. 2010. Opremljenost lastnikov gozdov za delo v gozdu na območju GGE Adlešiči in Stari trg: diplomsko delo. (Univerza v Ljubljani, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozal.: 55 str.

ZAHVALA

Za strokovno usmerjanje, pomoč in nasvete pri ustvarjanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorju dr. Boštjanu Koširju. Za tehnični pregled dela se zahvaljujem mag. Maji Božič. Zahvala gre zaposlenim na krajevni enoti ZGS Trzič in lastnikom gozdov, ki so sodelovali v raziskavi.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem staršem, ki so mi študij omogočili in me vseskozi spodbujali, pa tudi sošolcem za pomoč in dobro družbo v študijskih letih.

Hvala tudi puncici Nataliji, sestrama in bratu, ki so mi po svojih močeh pomagali pri nastanku te diplomske naloge.

PRILOGA

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK

Anketa

Spoštovani!

Sem Denis Ahačič, absolvent Biotehniške fakultete v Ljubljani, smer gozdarstvo in obnovljivi gozdni viri. Naslov moje diplomske naloge je Opremljenost lastnikov gozdov za delo v gozdu v okolici Tržiča. Zato Vas prosim za nekaj podatkov.

Anketa je anonimna, prosim pa Vas, da so podatki resnični.

Zahvaljujem se Vam za čas, ki si ga boste vzeli za izpolnitev ankete.

Osebni podatki lastnika

1. Starost: _____

Spol: M / Ž

2. Izobrazba: _____

3. Tip kmečkega gospodarstva (obkrožite številko)

	Tip kmečkega gospodarstva	Vir dohodka
1.	Čisto kmečko	Samo iz kmetije
2.	Mešano kmečko	Kmečki in nekmečki; kmečki in lastni; kmečki, nekmečki in lastni
3.	Kmečko, z nekmečkim gospodinjstvom	Nekmečki, lastni
4.	Kmečko gospodarstvo brez delovne sile	Vzdrževani člani nimajo lastnih dohodkov

4. Tip gospodinjstva v katerem živite (obkrožite številko)

	Socialnoekonomski tip gospodinjstva	
1.	Čista in potencialno čista kmetija	Nihče od aktivnih članov (15-65 let) ni ali vsaj dolgoročno ne bo zaposlen izven kmetije
2.	Mešana kmetija	Aktivni člani so zaposleni tudi izven kmetije, vsaj en aktiven član pa je zaposlen samo na kmetiji
3.	Dopolnilna kmetija	Nihče ne dela samo na kmetiji
4.	Ostarela kmetijska posest	Vsi člani gospodinjstva so starejši od 65 let
5.	Nekmetijska posest	Člani gospodinjstva se ne ukvarjajo s kmetijstvom

5. Kolikšen delež dohodka v gospodinjstvu predstavljajo denarni viri iz vašega gozda? (obkrožite)

- Zelo pomemben (nad 50 % vseh dohodkov)
- Pomemben (30 – 50 %)
- Malo pomemben (10-30 %)
- Nepomembni (do 10 %)
- Nimamo dohodka iz gozda

Podatki o gozdu

6. Velikost gozdne posesti (ha): _____

7. Ali poznate meje svojih gozdnih parcel? (obkrožite)

- Zelo dobro
- Dobro
- Slabo
- Zelo slabo
- Mej ne poznam

8. Kako pogosto sekate v gozdu? (obkrožite)

- Vsako leto
- Vsake 2 leti
- Vsako 3. leto
- Občasno
- Ne sekamo

9. Koliko znaša možni letni posek (etat) za vašo gozdno posest?

10. Koliko lesa povprečno posekate v enem letu v svojem gozdu? (neto m³)

	Iglavci	Listavci	Skupaj
Les za prodajo			
Drva			
Domače potrebe			
Skupaj			

Delo v gozdu

11. Kako realizirate dela v svojem gozdu? (izpolnite tabelo)

	Gospodar	Ostali člani gosp.	Sorodniki	Najeti delavci	Izvajalsko podjetje	Kupec lesa	Ne delamo nič	Skupaj
Sečnja								100%
Spravilo								100%
Prevoz								100%
Gojitvena dela								100%
Gradnja prometnic								100%
Vzdrževanje prometnic								100%
Drugo : _____								100%

12. Kako delate v gozdu? (izpolnite tabelo)

	Nikoli	Redko	Pogosto	Vedno
Sam				
2 skupaj				
3 skupaj				
Večja skupina				

13. Katere motorne žage uporabljate za delo v gozdu?

Znamka in tip motorne žage	Starost motorne žage

14. Kakšen traktor uporabljate za delo v gozdu?

Znamka in model traktorja	Starost	Moč (kW)	Vrsta pogona(4x4, 2x4)	Kabina(lok, nič, zaščitna, ojačana)

15. Kakšen vitel uporabljate za delo v gozdu?

Znamka in model vitla	Vlečna sila(kN)	Št. bobnov	Starost	Način upravljanja (mehansko, hidravlično, daljinsko)

16. Kakšno prikolico uporabljate za prevoz gozdnih proizvodov?

Vrsta prikolice	Znamka in model	Nosilnost	Starost

17. Ali pri delu v gozdu uporabljate osebna zaščitna sredstva?

- če delate sami, vaši družinski člani ali sorodniki

	Nikoli	Redko	Pogosto	Vedno
Zaščitna čelada				
Zaščitne hlače				
Zaščitni čevlji				
Zaščitne rokavice				

18. Usposobljenost za delo v gozdu (obkrožite)

- če delate sami, vaši družinski člani ali sorodniki

- naučil sem se sam
- naučil me je moj oče/stari oče/...
- opravljen imam tečaj za varno delo z motorno žago
- opravljen imam tečaj za izvedbo gojitvenih del
- opravljen imam tečaj za varno delo s traktorjem

Hvala!